

Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social

Grau d'Educació Social

Pràcticum I

Pràctiques Acadèmiques Externes
Projecte Formatiu

Universitat
de Lleida

Grau d'Educació Social

Projecte formatiu de les pràctiques acadèmiques externes (PAE)

Pràcticum I

ÍNDEX

1. Fonamentació del Pràcticum	2
2. Organització acadèmica de la matèria	4
3. Consideracions específiques del Pràcticum I (tercer curs)	6
3.1. Realització del Pràcticum	6
3.2. Avaluació del Pràcticum	9

Annexos

1. Fitxa de l'estudiant (*còpia als tutors de centre i de facultat*)
 2. Document de compromís de pràctiques
(*còpia als tutors de centre i de facultat*)
 3. Pla de pràctiques (*còpia als tutors de centre i de facultat*)
 4. Les competències transversals en el pràcticum
 5. El diari de pràctiques
 6. Contingut de les sessions de tutoria grupals
 7. Fitxa de valoració del tutor del centre col·laborador
(*còpia al tutor de centre*)
 8. Fitxa d'avaluació del tutor acadèmic
-

1. Fonamentació del Pràcticum

Entenem que la matèria del Pràcticum consisteix fonamentalment en un procés formatiu que es dissenya i es desenvolupa amb el propòsit explícit d'ampliar les oportunitats curriculars que la Universitat ofereix a l'estudiantat al qual fa copartícip de situacions d'aprenentatge vivencial.

Al fil d'aquestes consideracions, els objectius del Pràcticum s'hauran de formular tenint en compte:

- a) La seva naturalesa formativa, fites vinculades a l'adquisició de coneixements i a l'aprenentatge professional en un sentit ampli.
- b) Les possibilitats reals que ofereix l'entorn laboral i professional.
- c) Les condicions personals de l'alumnat i les diferents maneres de resoldre situacions problemàtiques.
- d) La reflexió sobre l'activitat desenvolupada i sobre l'experiència de les pràctiques en el seu conjunt.

Els objectius generals de la matèria de Pràcticum són:

- a) Contribuir a la formació integral dels estudiants complementant l'aprenentatge teòric i pràctic.
- b) Facilitar el coneixement de la metodologia de treball adequada a la realitat professional, contrastant i aplicant els coneixements adquirits.
- c) Afavorir el desenvolupament de competències tècniques, metodològiques, personals i participatives.
- d) Obtenir una experiència pràctica que faciliti la inserció en el mercat de treball.

Hem de tenir en compte que la professionalització deixa d'entendre's des del punt de vista individual per definir-se, cada cop més, per la relació dialèctica entre el lloc de treball i l'organització on s'exerceix. D'aquesta idea se'n desprèn que quan es tracta de reflexionar sobre les competències professionals s'ha de parlar de:

- *Competències tècniques* (posseir coneixements especialitzats i relacionats amb un determinat àmbit professional, per dominar com a expert, continguts i tasques del seu àmbit professional i també coneixements i destreses, requerits en un ampli entorn laboral).
- *Competències metodològiques* (per saber reaccionar davant dels problemes, saber aplicar els coneixements a determinades situacions laborals concretes, utilitzar procediments adequats a les tasques encomanades i a les irregularitats que s'hi presenten i trobar de forma autònoma vies de solució i transferir adequadament les experiències adquirides en altres situacions de treball).
- *Competències participatives* (per saber participar en l'organització del lloc de treball i en el seu entorn laboral, ser capaç d'organitzar i decidir i estar disposat a acceptar responsabilitat; així com predisposició a l'enteniment i la relació interpersonal, a la cooperació i als comportaments orientats al grup).
- *Competències personals*, (tenir una imatge realista d'un mateix, actuar conforme a conviccions pròpies, assumir responsabilitats, prendre decisions i relativitzar possibles frustracions).

La integració d'aquestes quatre competències parcials dóna lloc a la *competència professional*. Per tal que els aprenentatges vinculats al pràcticum puguin esdevenir veritables aprenentatges

significatius, l'estudiantat ha de tenir l'oportunitat de prendre contacte amb els problemes reals i quotidians que els professionals es troben en el desenvolupament de la seva tasca, oferint moments, estratègies i aplicacions tècniques que permetin als "aprenents" articular la reflexió i l'acció en el sentit més dialèctic i experiencial. És a dir, implicant una transició contínua entre la preparació teòrica, la reflexió personal i les tasques pròpies de l'estudiantat i del professional dins el servei o la institució.

TÈCNICA (saber)	METODOLÒGICA (saber fer)	PERSONAL (saber ser)	PARTICIPATIVA (saber estar)
Continuïtat Coneixements i destreses, aptituds	Flexibilitat Procediments	Sociabilitat Formes de comportament	Participació Formes d'organització
<ul style="list-style-type: none"> • Transcendeix els límits de la professió • Relacionada amb la professió • Aprofundeix la professió • Amplia la professió • Relacionada amb l'empresa 	<ul style="list-style-type: none"> • Procediment de treball variable • Solució adaptada a la situació • Resolució de problemes • Pensament, treball, planificació, realització i control autònoms • Capacitat d'adaptació 	Individuals: <ul style="list-style-type: none"> • Disposició al treball • Capacitat d'adaptació • Capacitat d'intervenció Interpersonals: <ul style="list-style-type: none"> • Disposició a la cooperació • Honradesa • Rectitud • Altruisme • Esperit d'equip 	Capacitat de: <ul style="list-style-type: none"> • Coordinació • Relació • Convicció • Decisió • Responsabilitat • Direcció

Dimensions curriculars del Pràcticum

En general, el Pràcticum és considerat com el bloc més important des de la perspectiva de la professionalització de l'educador, una de les parts fonamentals per a la seva formació i, en últim terme, l'eix conductor i àmbit d'interrelació de totes les matèries teòriques que asseguraria l'alternança i el contrast permanent entre teoria i pràctica.

Amb aquest rerefons i amb la idea que només un pràcticum ben integrat en el currículum formatiu podrà satisfer els objectius i les funcions que li corresponen, s'han anat plantejant diverses exigències en relació a la seva concepció i el desenvolupament en aspectes com els següents:

- Conceptualització:** el pràcticum, a més de ser significatiu per al futur desenvolupament professional, ha de ser-ho, en primera instància, per a la formació universitària en si mateixa: com una oportunitat per tal que l'alumnat aprengui en i del treball, simultàniament al que aprèn a l'aula universitària.
- Objectius:** per coherència han de referir-se a aspectes científics, culturals i tècnics propis del perfil acadèmic i professional de l'educador social; juntament amb d'altres relatius a l'organització del treball i el trànsit de la formació a la professió, assegurant als alumnes un saber, saber fer, saber estar i saber ser.
- Continguts:** les àrees d'intervenció poden definir itineraris d'especialització alhora que, conjuntament amb les activitats, constitueixen els "continguts" del pràcticum.

- d) **Metodologia:** pel que fa a les opcions metodològiques, aquestes s'han de comprometre a l'establiment d'una relació permanent entre la reflexió i l'acció, la teoria i la pràctica, tant en el disseny del pla de pràcticum com en cada una de les tasques o activitats que l'estudiantat haurà de realitzar. Això suposa vincular tres processos a partir dels quals es podrà aprendre de la pràctica: coneixement en l'acció (que es manifesta en el saber fer), la reflexió en l'acció i reflexió sobre l'acció.
- e) **Temporalització:** la naturalesa processual del pràcticum obliga a tenir en compte l'estructura de les fases de què es compon: la de presentació, acollida o presa de contacte; la d'intervenció socioeducativa; els moments de revisió i retroalimentació i la fase d'avaluació.
- f) **Agents que hi intervenen:** fonamentalment l'alumnat, els tutors acadèmics i els tutors del pràcticum en els centres col·laboradors.
- g) **Avaluació:** en aquesta s'expressen tant els criteris amb els quals s'ha d'estimar l'aprenentatge de l'alumne, com els resultats derivats del seu procés formatiu i que hauran de constar en l'expedient acadèmic. Tot això converteix l'avaluació en un acte de responsabilitat docent, institucional i social.

2. Organització acadèmica de la matèria

En la titulació d'Educació Social, el pràcticum és una matèria troncal vinculada a totes les àrees de coneixement. Les característiques generals d'aquest Pràcticum són definides en el pla d'estudis del grau en Educació Social per:

- La interdepartamentalitat: es tracta d'un pràcticum interdepartamental, ja que tots els departaments que intervenen en els ensenyaments d'Educació Social hi estan implicats.
- Els 30 crèdits que li han estat assignats. El paper indiscutible de les pràctiques en la formació inicial dels futurs educadors socials es fa palès en observar que el pla d'estudis li assigna un elevat nombre de crèdits.

Els crèdits de la matèria de Pràcticum queden distribuïts en el pla d'estudis en dos mòduls:

- 12 crèdits al primer semestre de tercer curs del grau.
- 18 crèdits al segon semestre de quart curs del grau.

Passem a descriure l'organització interna de la Facultat de Ciències de l'Educació pel que fa a les pràctiques; és a dir, quina és la seva estructura orgànica. Concretament, exposarem quin és l'organigrama que representa i esquematitza la seva estructura i especificarem les funcions bàsiques dels diferents òrgans o col·lectius implicats: Comissió d'Estudis de la Facultat de Ciències de l'Educació, Comissió de pràctiques, centres col·laboradors, coordinadors, tutors acadèmics, tutors dels centres i alumnat.

- **Comissió d'estudis d'Educació Social**, formada per representants del professorat i de l'estudiantat i encarregada dels estudis d'Educació Social. Les seves funcions són:
 - a) Coordinar l'elaboració del pla docent i supervisar-ne l'acompliment.
 - b) Vetllar per l'actualització dels plans d'estudis i proposar-ne, si escau, la modificació.
 - c) Estudiar les necessitats de recursos docents per garantir un funcionament òptim dels ensenyants i fer les propostes que consideri convenientes.
 - d) Participar en l'avaluació de la qualitat de la docència en els termes que prevegi la Junta de Centre, i promoure mesures tendents a millorar-la.

- **Comissió de pràctiques:** Està formada pels diferents coordinadors del pràcticum i el cap d'estudis o la persona en qui delegui. Les funcions que desenvolupa són:
 - a) Recollir els suggeriments dels membres implicats en les pràctiques, especialment dels tutors dels centres col·laboradors i de la Facultat, amb la finalitat d'optimitzar-ne el funcionament.
 - b) Revisar conjuntament amb els tutors de la Facultat el text guia i els instruments elaborats per al seu funcionament.
 - c) Resoldre els conflictes que sorgeixen en relació a l'estructura organitzativa del *pràcticum*.
 - d) Participar en els mecanismes de captació i selecció de centres col·laboradors.

- **Coordinador/a**, component de la Comissió de Pràctiques, amb responsabilitat d'organitzar el Pràcticum. Les seves funcions són:
 - a) Participar en l'organització i l'execució del pràcticum.
 - b) Presentar el pràcticum a l'alumnat.
 - c) Orientar l'alumnat en la selecció dels centres col·laboradors on realitzaran les pràctiques.
 - d) Coordinar-se amb els tutors.
 - e) Avaluar les pràctiques conjuntament amb els tutors.

- **Centres o serveis col·laboradors.** Són les entitats externes a la Universitat que permeten dur a terme el currículum teoricopràctic professionalitzador, d'acord amb el pla d'estudis del grau d'Educació Social.

- **Tutor acadèmic.** És el professorat de la Facultat de Ciències de l'Educació encarregat del seguiment del Pla de Pràctiques. Són nomenats pels departaments per un període d'un curs acadèmic. Les seves funcions són:
 - Respecte a l'alumne:
 - a) Donar informació i orientació en relació als centres, serveis i programes relacionats amb la seva professió futura.
 - b) Orientar-los en la presa de decisions pròpies de la seva implicació en l'acció real.
 - c) Crear un clima de confiança i facilitar el desenvolupament personal i professional de l'alumne.
 - d) Assessorar en la reflexió teoricopràctica.
 - e) Avaluar les pràctiques dels alumnes.
 - Mantenir contacte amb els tutors dels centres col·laboradors per fer el seguiment de les pràctiques.

- **Tutor del centre col·laborador.** És el professional del centre col·laborador encarregat del seguiment de les pràctiques de l'alumne. Depèn de la direcció del seu centre. La seva funció és:
 - a) Participar en el seguiment del pla de pràctiques dels alumnes assignats, d'acord amb l'estructura del *pràcticum*.
 - b) Facilitar el desenvolupament personal i professional de l'alumne.
 - c) Proporcionar-li les competències i les habilitats pròpies de la professió.
 - d) Donar informació i orientació en relació als serveis i programes relacionats amb la seva futura professió.
 - e) Ajudar l'alumne a familiaritzar-se amb la pràctica professional diària del centre o servei.
 - f) Orientar-lo en la presa de decisions pròpies de la seva implicació en l'acció real.
 - g) Avaluar l'alumnat.
 - h) Mantenir contactes amb el tutor acadèmic.

- **Alumnes.** Són els destinataris del pràcticum i les seves funcions són:
 - a) Conèixer les condicions del pràcticum.
 - b) Realitzar les pràctiques al centre assignat.
 - c) Complir el pla de pràctiques acceptat.
 - d) Mantenir contactes amb els tutors de la Facultat i els tutors dels centres.
 - e) Realitzar la memòria i el diari de camp.

3. Consideracions específiques del Pràcticum I (tercer curs)

Els objectius del Pràcticum I al grau d'Educació Social són els següents:

- Descriure el marc teòric-conceptual i legal de referència per a l'acció socioeducativa en l'àmbit on es fan les pràctiques.
- Conèixer la institució/centre/servei on realitza el pràcticum així com l'abast de les seves intervencions.
- Reflexionar a través de la pràctica sobre les funcions i les responsabilitats que l'educador/a social té en l'àmbit professional i relacionar-ho amb el codi deontològic de la professió.
- Conèixer la ubicació de l'educador social dins dels equips interdisciplinaris i els mecanismes de coordinació que es duen a terme amb altres professionals de la intervenció social.
- Conèixer els objectius, les estratègies, els recursos, i les formes d'avaluació dels diferents programes i projectes educatius que s'utilitzen en els diferents centres i serveis.
- Autoavaluar les competències transversals en relació a la professió.

3.1. Realització del Pràcticum

El pràcticum consta de tres blocs: les pràctiques o estada al centre o servei, les sessions de tutoria a la Facultat i la realització d'una memòria.

Pràctiques en un centre col·laborador

Les pràctiques consisteixen en la integració de l'alumne en el centre o servei que se li hagi assignat, on, acompanyat del tutor o la tutora, desenvoluparà les tasques pròpies d'educador a fi d'aprofundir i conèixer les tècniques d'acció socioeducativa en un àmbit específic.

Cada any s'actualitza el catàleg de places de pràctiques que s'organitza en els àmbits d'intervenció següents: infància i adolescència en risc, serveis socials, gent gran, persones amb discapacitat, salut mental, animació sociocultural, exclusió social i justícia. Es de caràcter obligatori, sempre que el centre hi estigui d'acord, realitzar les pràctiques de tercer i quart curs, en el mateix centre o servei, de cara a optimitzar al màxim, l'aprenentatge de l'alumne.

Els 12 crèdits de pràcticum corresponen a 300 hores que es distribueixen de la manera següent: 180 hores presencials al centre de pràctiques i la resta d'hores no presencials, dedicades a les diferents tasques que són necessàries per al desenvolupament del pràcticum com ara la tutorització, la recerca de documentació, l'elaboració del diari, la confecció de la memòria, etc.

Pel que fa a la temporització, el Pràcticum I s'ubica a les set darreres setmanes lectives del primer semestre del curs, durant els mesos de novembre, desembre i gener. La distribució equitativa de les 180 hores d'estada al centre és de 25 hores a la setmana. Dependrà de la organització de cada centre, l'horari setmanal de cadascun dels alumnes.

Durant els primers dies, l'alumne haurà de presentar als tutors de centre i facultat, tant la fitxa de l'alumne com el document de compromís de pràctiques (annexos 1 i 2). Les tasques que desenvoluparà l'alumne en el centre de pràctiques han de quedar recollides en el pla de pràctiques, document individualitzat per a cada alumne on s'especifiquen els objectius concrets que haurà d'assolir durant el temps d'estada al centre o el servei, així com el programa de treball i el nivell d'implicació que podrà adquirir durant aquest període. L'alumne haurà de presentar el document (annex 3) a la primera sessió de tutoria de la Facultat.

Aquest pla de pràctiques podrà ser modificat durant el període de pràctiques sempre que hi hagi un raonament per escrit de les variacions i aquests canvis tinguin el vistiplau dels tutors.

Assistència a les sessions d'assessorament i tutoria a la Facultat

En aquest espai els alumnes aniran plantejant les dificultats i dubtes en el quefer diari, i es treballarà la relació entre el corpus teòric i la pràctica socioeducativa. La reflexió teoricopràctica i la resolució de problemes són els objectius essencials.

En les tutories grupals els alumnes s'organitzen per àmbits d'intervenció i cada grup està coordinat per un tutor o tutora de la Facultat.

Des de l'inici del pràcticum l'estudiant disposa del pla de treball a seguir amb el calendari corresponent de les sessions de tutoria obligatòries (annex 7).

L'estructura d'una sessió de tutoria grupal sol ser la següent:

- a) Presentació del tema a tractar.
- b) Diàleg obert per tal de veure com enfocar des de cada centre o servei el tema que ens ocupa.
- c) Reflexió teoricopràctica de l'acció educativa duta a terme. Cercar base teòrica on es fonamenti la pràctica educativa.
- d) Intercanvi d'experiències.
- e) Plantejament de dubtes, dificultats i resolució de problemes.
- f) Seguiment de les tasques encomanades en la sessió anterior i proposta per la propera sessió.

De cada sessió de tutoria, es valora la preparació que ha fet l'estudiant, la capacitat d'exposició, la presa de decisions, la coherència en les contribucions fetes, la presentació de la informació, l'aportació d'idees i suggeriments a altres companys.

Les tutories individuals permeten una atenció individualitzada i personalitzada a l'alumne. Cada tutor o tutora té un horari d'atenció a l'alumnat, de tal manera que l'estudiant en pràctiques pot contactar-hi en un horari que no interfereixi amb l'estada al centre. L'alumnat sol utilitzar aquest espai per resoldre dubtes en l'elaboració de la memòria, en la intervenció socioeducativa i posar de manifest vivències personals en el lloc de pràctiques.

El temps que es destina a les tutories grupals i/o individuals, si coincideix amb l'horari d'estada al centre, ha de recuperar-se.

Elaboració de la memòria i del diari de pràctiques

És la constatació per escrit del treball realitzat durant el període de pràctiques seguint les pautes del tutor de la facultat. En aquest treball quedaran recollits els aspectes principals del pràcticum com són els processos de l'acció socioeducativa individual, grupal i/o comunitària, la definició de la figura de l'educador i els aspectes metodològics en general.

Un guió orientatiu de la memòria a realitzar és el següent:

- Índex
- Introducció
Presentació dels apartats de la memòria
- Marc teòric–conceptual
Relació dels marcs teòrics–conceptuals i legals que ajuden a comprendre i explicar l'acció socioeducativa en l'àmbit de pràctiques.
- El centre (o el servei) de pràctiques
Descripció del lloc de pràctiques i el grup d'usuaris als que va dirigida l'acció socio-educativa, amb la descripció dels trets característics més rellevants.
- Descripció i reflexions entorn de la figura de l'educador
Tasques i funcions observades que desenvolupa l'educador del centre o el servei de pràctiques (burocràtiques, de relació amb els usuaris, de relació amb els membres de l'equip, coordinació amb altres serveis, de formació permanent, etc.)
Relació del codi deontològic amb les tasques observades.
Reflexions al voltant de la figura de l'educador en el centre.
- Competències transversals
Autoavaluació de les competències que l'alumne considera com a forteses i les que considera aspectes a millorar amb evidències concretes (annex 4).
- Programes i projectes educatius que es desenvolupen en el centre
Població diana, Objectius, estratègies, recursos i formes d'avaluació que s'utilitzen.
- Reflexions finals
- Referències bibliogràfiques i webgrafia
- Annexos

L'aspecte formal en la redacció d'aquest treball ha de seguir les pautes que trobareu al material "Guia de presentació de treballs" disponible en format electrònic a l'apartat de recursos, a la pàgina web principal de la Facultat (<http://www.fce.udl.es/Recursos/guies/guiatreballs.pdf>).

Pel que fa a l'extensió del treball, és important desenvolupar la competència de la selecció de la informació base. Es per això que la redacció de la memòria final podrà constar d'un màxim de 60 pàgines (annexes a part).

Per a l'elaboració de la memòria és obligatori la confecció del **diari de pràctiques** (annex 5). Aquest diari s'haurà de presentar en el mateix moment de l'entrega de la memòria al tutor de la facultat i en el moment que el tutor ho consideri oportú durant el període de pràcticum. Entenem que el diari és una eina útil a l'alumne perquè recull les vivències, aprenentatges, situacions d'intervenció del seu dia a dia. La reflexió escrita de pensaments, emocions i accions derivades de la situació de pràctiques permet un treball final molt més elaborat.

Durant els primers dies de pràctiques cada alumne, conjuntament amb el tutor del centre, elaborarà un primer esborrany del pla de pràctiques (veure annex número 3), document on quedaran formulats els objectius i el programa de treball. També es definirà el tipus i grau d'implicació de l'alumne en el centre i amb els seus usuaris: incidència en les programacions del centre, possibilitats reals d'implementació, tipus d'intervenció amb els usuaris, grau d'integració amb l'equip professional del centre –possibilitat d'assistència a les reunions–, accés a la informació documental del centre –lectura d'expedients–. Igualment, es fixarà el calendari i l'horari de treball de l'alumne durant el període de pràctiques, segons la realitat de cada centre i tenint també en compte les sessions presencials de tutoria establertes.

Un cop s'ha elaborat el pla de pràctiques i després de les dues primeres setmanes al centre, l'eix central correspon a l'estada de l'alumne al lloc de pràctiques, desenvolupant la seva activitat aplicativa-formativa pre-professionalitzadora.

3.2. Avaluació del Pràcticum

L'avaluació del Pràcticum I és continuada. Això no obstant, l'avaluació final està configurada per la valoració del document de la memòria de pràctiques, l'aprofitament de les sessions de tutoria i l'informe d'avaluació emès pel tutor del lloc de pràctiques.

Valoració del tutor del centre col·laborador

Elaborada pel tutor que ha supervisat l'alumne en les seves pràctiques al centre col·laborador, on s'avalua entre altres aspectes:

- Assistència i puntualitat.
- Activitats en què ha participat l'alumne.
- Metodologia utilitzada i ritme de treball.
- Valoració de l'alumne en relació a la metodologia de treball, la motivació, l'actitud, la participació i l'aprofitament de les pràctiques.
- Assoliment dels objectius marcats en el pla de pràctiques elaborat a l'inici de les pràctiques.

Aquesta valoració ha de fer-se seguint el model de fitxa (annex 7).

Valoració del tutor acadèmic respecte a les sessions d'assessorament i tutoria, segons els indicadors següents:

- Preparació de les sessions de tutoria.
- Capacitat d'exposició i presa de decisions.
- Coherència en les aportacions fetes.
- Presentació de la informació.
- Aportació d'idees i suggeriments a d'altres alumnes del grup de pràctiques.

Valoració per part del tutor acadèmic del treball escrit de l'estudiant

Elaborada pel tutor de la facultat. En l'annex núm. 8 queden reflectits els aspectes que guiaran aquesta avaluació.

Així doncs, el resultat de l'avaluació final s'obtindrà a partir dels tres aspectes ressenyats i tenint en compte la ponderació següent:

Valoració del tutor del centre col·laborador	3 punts
Valoració de les sessions de tutoria	2 punts
Valoració del treball escrit	5 punts

Per poder fer la mitjana ponderada dels tres aspectes valorats, s'haurà d'haver superat amb un mínim de 5 cadascun dels apartats.